

господарюючого суб'єкта: методологія й організація. Монографія.–Луганськ: СНУ ім.В.Даля, 2002.–560с.: табл.143, іл.129, бібліогр.400 назв.

21. Мескон М. і ін. Основи менеджменту. – М. Справа, 1994.

22. Афанасьев Н.В., Рогожин В.Д., Рудыка В.И. Управление развитием предприятия: Монография. – Х.: Издательский Дом "ИНЖЭК", 2003. – 184с. Русск. яз.

УДК 519. 872: 656.072

Божанова О.В.

МЕТОДИЧНІ АСПЕКТИ ПРИЙНЯТТЯ РІШЕНЬ В ПРОЦЕСІ УПРАВЛІННЯ ЕКОНОМІЧНИМ ПОТЕНЦІАЛОМ ПІДПРИЄМСТВ

В статті проведено кореляційно – регресійний аналіз інтегральних оцінок функціональних складових економічного потенціалу підприємств.

Ключові слова: економічний потенціал підприємства.

В статье проведен корреляционно - регрессионный анализ интегральных оценок функциональных составляющих экономического потенциала предприятия.

Ключевые слова: экономический потенциал предприятия.

In article it is spent корреляционно - регрессионный the analysis of integrated estimations of functional components of economic potential of the enterprise.

Key words: economic potential of the enterprise.

Постановка проблеми Сучасна економіка України вимагає від суб'єктів господарювання компетентних дій, щодо управління їх діяльністю. В сучасних економічних умовах які склалися на сьогодні в країні важливим в управлінні підприємством є управління його економічним потенціалом. Оцінка економічного потенціалу дозволить виявити: ступень залучення економічних ресурсів в господарському обороті; міру використання активної частини економічного потенціалу; ефективність засобів, вкладених у формування і розвиток економічного потенціалу. Управління завжди здійснюється з метою досягнення довгострокових стратегічних цілей або цілей, розрахованих на короткий період часу. Реалізація цілей будь-якого організаційного формування забезпечується шляхом прийняття і виконання численних рішень, від якості яких значною мірою залежить ефективність використання землі, праці і капіталу. Своєчасно прийняте науково обгрунтоване рішення стимулює виробництво. Рішення слабке, прийняте передчасно або із запізненням, знижує результативність праці колективу чи окремих виконавців.

Аналіз останніх досліджень. Питання, що пов'язані з оцінкою та аналізом економічного потенціалу промислового підприємства, розглядаються в працях зарубіжних та вітчизняних вчених, таких як: Ареф'єва О.В.[1], Коренков О.В.[1], Воронкова А. Э. [2], Лапін Є. В. [3], Малярець Л. М. [4, 6], Отенко І.П. [4, 5,6,7], Сошнікова Л. А. [8], Федонін О. С. [9].

Разом з тим багатогранність проблеми та різноманітність чинників, що впливають на розвиток економічного потенціалу підприємств залізничного

транспортного машинобудування та прийняття управлінського рішення з метою ефективного використання наявного потенціалу залишають поле для подальших досліджень.

Метою статті є удосконалення методичних аспектів прийняття рішень в процесі управління економічним потенціалом підприємств на основі аналізу та інтегральної оцінки функціональних складових економічного потенціалу та загального інтегрального показника економічного потенціалу підприємств залізничного транспортного машинобудування .

Виклад основного матеріалу. Для створення надійної системи управління економічним потенціалом підприємства необхідно застосовувати комплекс підходів прогнозування рівня економічного потенціалу. Від результатів цих підходів багато в чому залежить те, які рішення будуть ухвалені в цій області, яким чином буде сформовано економічний потенціал. Перш ніж ухвалювати рішення, розробляти концепцію, складати систему планів і т.д., необхідно об'єктивно оцінити ситуацію, в якій знаходиться підприємство.

Один з найважливіших напрямків програми реформ у нашій країні – перебудова систем управління підприємством. Особливе значення ця проблема набуває на рівні тих підприємств, місце яких у ринковій економіці повністю змінюється. Коли підприємство стає економічно самостійним об'єктом товарно-грошових відносин, що повністю відповідає за результати своєї господарської діяльності, воно повинно сформувати систему на управління (менеджменту), яка б забезпечила йому високу ефективність роботи, конкурентоздатність та стійкість положення на ринку. В нових умовах з'являються нові функції, які раніше були не потрібні. В ринковій економіці підприємство самостійно приймає рішення, розробляє стратегію свого розвитку, знаходить потрібні для їх реалізації засоби, наймає працівників, придбає обладнання та матеріали, вирішує багато структурних питань, в тому числі таких, як створення, злиття, ліквідація, розподіл, реорганізація виробничої та перебудова організаційної структури управління. Підприємства набувають рис самостійності, які характерні для умов ринкової економіки. Це вимагає значного розширення сфери управління, збільшення обсягу та ускладнення характеру робіт, що виконуються менеджерами. Також зростає відповідальність за якість та своєчасність прийняття тих чи інших рішень. Науково-технічний прогрес перетворюється на потужний засіб управлінських нововведень, направлених на створення умов для ефективної роботи. У зв'язку з цим, менеджмент на підприємстві, що працює у ринковому середовищі, ставить високі вимоги щодо професіоналізму управлінського персоналу, від якого залежить ефективність процесу управління, а отже й ефективність діяльності всього підприємства. Оцінка управлінського персоналу - це невід'ємна та одна з найважливіших частин в структурі управління роботою управлінського персоналу. Вона представляє

собою певну систему, яка має досить складну структуру та дозволяє виконувати регулятивну функцію по відношенню до діяльності управлінських працівників та керівників, що оцінюються.

В економічних дослідженнях часто вирішують завдання виявлення факторів, що визначають рівень і динаміку економічного процесу. Таке завдання найчастіше вирішується методами кореляційного й регресійного аналізу. Для достовірного відображення об'єктивно існуючих і економіці процесів необхідно виявити істотні взаємозв'язки й не тільки виявити, але й дати їм кількісну оцінку. Цей підхід вимагає розкриття причинних залежностей. Основними завданнями кореляційного аналізу є оцінка сили зв'язку. Не всі фактори, що впливають на економічні процеси, є випадковими величинами, тому при аналізі економічних явищ звичайно розглядаються зв'язки між випадковими й не випадковими величинами. Дослідження впливу показників діяльності підприємств на інтегральну оцінку економічного потенціалу та визначення рівня функціональних складових економічного потенціалу підприємства на основі інтегрованої моделі.

Об'єктами дослідження є дев'ять підприємств залізничного транспортного машинобудування України: ТОВ «Харківський вагонобудівний завод», ВАТ «Дніпропетровський з ремонту та будівництва пасажирських вагонів», ВАТ «Київський електровагоноремонтний завод ім. Січневого повстання 1918 року», ВАТ «Конотопський завод по ремонту дизель потягів», ВАТ «Крюковський вагонобудівний завод», ВАТ «Стахановський вагонобудівний завод», ВАТ «Дизельмаш», ВАТ «Дарницький вагоноремонтний завод», ВАТ «Дніпровагонмаш». В таблиці 1 наведено опис показників кореляційно - регресійної моделі.

Таблиця 1. - Показники кореляційно - регресійної моделі.

Назва показника	Значення
Інтегральний показник виробничого потенціалу	X1
Інтегральний показник фінансового потенціалу	X2
Інтегральний показник кадрового потенціалу	X3
Інтегральний показник управлінського потенціалу	X4
Інтегральний показник маркетингового потенціалу	X5

В наступній таблиці. 2 наведено результати побудови кореляційно-регресійної моделі для підприємств залізничного транспортного машинобудування за 2003-2009 рік.

Таблиця 2.-Результати побудови кореляційно – регресійної моделі для підприємств залізничного транспортного машинобудування

Рівняння регресії	Коефіцієнт множинної кореляції R	Коефіцієнт детермінації R ²	Нормований R - квадрат	Критерій Фішера F	Похибка апроксимації
ТОВ «Харківський вагонобудівний завод					
$Y = 0,23423 + 0,19920X_1 - 0,09274X_2 + 0,20549X_3 + 0,19647X_4 + 0,20118X_5$	0,892	0,79 7	0,730	11,85	0,0175
ВАТ «Дніпропетровський завод з ремонту та будівництва пасажирських вагонів»					
$Y = 0,01504 + 0,20072X_1 + 0,19933X_2 + 0,16843X_3 + 0,19023X_4 + 0,22051X_5$	0,755	0,67 8	0,664	14,06	0,0201
ВАТ «Київський електровагоноремонтний завод ім.. Січневого повстання 1918 року»					
$Y = 6,48581 + 0,019484X_1 - 0,84799X_2 + 0,76462X_3 - 0,21865X_4 - 7,58131X_5$	0,836	0,72 7	0,544	10,02	0,0176
ВАТ «Конотопський завод по ремонту дизель потягів»					
$Y = -0,00798 + 0,192X_1 + 0,20987X_2 + 0,19912X_3 + 0,20371X_4 + 0,19837X_5$	0,811	0,78 2	0,758	15,13	0,0408

ВАТ «Крюковский вагонобудівний завод»					
$Y = 0,07421 + 0,21157X_1 + 0,21406X_2 + 0,16555X_3 + 0,19842X_4 + 0,1112X_5$	0,754	0,677	0,663	14,05	0,0202
ВАТ «Стахановський вагонобудівний завод»					
$Y = -27,81022 + 1,06366X_2 + 48,79009X_2 - 1,29123X_3 - 15,68957X_4 - 0,48304X_5$	0,835	0,725	0,540	10,01	0,0170
ВАТ «Дизельмаш»					
$Y = -0,15688 + 0,20253X_1 + 0,45577X_2 + 0,18978X_3 + 0,16099X_4 + 0,18641X_5$	0,805	0,778	0,754	15,11	0,0405
ВАТ «Дарницький вагоноремонтний завод»					
$Y = 0,05876 - 0,015489X_1 + 0,01512X_2 + 0,54876X_3 + 0,025681X_4 + 0,023784X_5$	0,837	0,728	0,545	10,03	0,0175
ВАТ «Дніпровагонмаш»					
$Y = 7,9775 + 0,54904X_1 - 0,00512X_2 - 0,14744X_3 + 0,00512X_4 - 9,9969X_5$	0,807	0,778	0,754	15,09	0,0404

Розглянувши рівняння регресії ТОВ «Харківський вагонобудівний завод» можна сказати, множинний $R = 0,892$, що чим більший є коефіцієнт парної кореляції, тим сильніший зв'язок між сукупністю незалежних факторів та результативною ознакою. Тобто показники діяльності підприємств мають досить високу ступень щільності з комплексним інтегральним показником рівня економічного потенціалу підприємства. Коефіцієнт детермінації R^2 , згідно з розрахунками, дорівнює 0,797. Це свідчить про те, що 79% розміру частки зміни комплексного інтегрального показника рівня економічного потенціалу підприємств пояснюється

варіацією змін показників, що характеризують функціональні складові економічного потенціалу. Тобто чим величина коефіцієнта детермінації ближче до одиниці, тим менше в нашій моделі процесу впливу неврахованих факторів, і тим більше підстав вважати, що вказана залежність відображає ступень ефективного впливу вивчаємого фактору, тобто інтегральним показником економічного потенціалу підприємства. Нормований R – квадрат показує на скільки додавання нової перемінної може поліпшити якість моделі, однак у якості діагностичної величини і з метою економії витрат цей фактор використовується рідко тому, що при збільшенні кількох перемінних і кількості спостережень його значення не завжди може змінюватись у бік підвищення, нормований R - квадрат становить 0,730. Похибка апроксимації складає 1,75%, що свідчить про те що якість моделі оцінюється майже в повному обсязі. Оскільки коефіцієнт детермінації $R = 0,797$ вказує на адекватність моделі; статистична значущість моделі в цілому підтверджується значенням критерію Фішера $F = 11,85$, що перевищує табличне значення; статистична значущість статистичних оцінок коефіцієнтів при незалежних змінних моделі підтверджується значеннями критерію Ст'юдента.

Розглянувши рівняння регресії ВАТ «Дніпропетровський завод з ремонту та будівництва пасажирських вагонів» можна сказати, множинний $R = 0,755$, що свідчить про досить сильний зв'язок між сукупністю незалежних факторів та результативною ознакою. Тобто показники діяльності підприємства мають досить високу ступень щільності з комплексним інтегральним показником рівня економічного потенціалу підприємства. Коефіцієнт детермінації згідно з розрахунками дорівнює 0,678. Це свідчить про те що 68% розміру частки зміни інтегрального показника рівня економічного потенціалу підприємства пояснюється варіацією змін показників, що характеризують функціональні складові економічного потенціалу. Тобто чим величина коефіцієнта детермінації ближче до одиниці, тим менше в нашій моделі процесу впливу неврахованих факторів, і тим більше підстав вважати, що вказана залежність відображає ступень ефективного впливу вивчаємого фактору, тобто інтегральним показником економічного потенціалу підприємства. Нормований R – квадрат показує на скільки додавання нової перемінної може поліпшити якість моделі, однак у якості діагностичної величини і з метою економії витрат цей фактор використовується рідко тому, що при збільшенні кількох перемінних і кількості спостережень його значення не завжди може змінюватись у бік підвищення, нормований R - квадрат становить 0,664. Похибка апроксимації складає 2,01%, що свідчить про те що якість моделі оцінюється майже в повному обсязі. Оскільки коефіцієнт детермінації $R = 0,755$ вказує на адекватність моделі; статистична значущість моделі в цілому підтверджується значенням критерію Фішера $F = 14,06$, що перевищує

табличне значення; статистична значущість статистичних оцінок коефіцієнтів при незалежних змінних моделі підтверджується значеннями критерію Ст'юдента.

Розглянувши рівняння регресії ВАТ «Київський електровагоноремонтний завод ім. Січневого повстання 1918 року» можна сказати, множинний $R = 0,836$, що свідчить про досить сильний зв'язок між сукупністю незалежних факторів та результативною ознакою. Тобто показники діяльності підприємства мають досить високу ступень щільності з комплексним інтегральним показником рівня економічного потенціалу підприємства. Коефіцієнт детермінації згідно з розрахунками дорівнює $0,727$. Це свідчить про те що 73% розміру частки зміни інтегрального показника рівня економічного потенціалу підприємства пояснюється варіацією змін показників, що характеризують функціональні складові економічного потенціалу. Тобто чим величина коефіцієнта детермінації ближче до одиниці, тим менше в нашій моделі процесу впливу неврахованих факторів, і тим більше підстав вважати, що вказана залежність відображає ступень ефективного впливу вивчаємого фактору, тобто інтегральним показником економічного потенціалу підприємства. Нормований R – квадрат показує наскільки додавання нової перемінної може поліпшити якість моделі, однак у якості діагностичної величини і з метою економії витрат цей фактор використовується рідко тому, що при збільшенні кількох перемінних і кількості спостережень його значення не завжди може змінюватись у бік підвищення, нормований R - квадрат становить $0,544$. Похибка апроксимації складає $1,76\%$, що свідчить про те що якість моделі оцінюється майже в повному обсязі. Оскільки коефіцієнт детермінації $R = 0,727$ вказує на адекватність моделі; статистична значущість моделі в цілому підтверджується значенням критерію Фішера $F = 10,02$, що перевищує табличне значення; статистична значущість статистичних оцінок коефіцієнтів при незалежних змінних моделі підтверджується значеннями критерію Ст'юдента.

Розглянувши рівняння регресії ВАТ «Конотопський завод по ремонту дизель потягів» можна сказати, множинний $R = 0,811$, що свідчить про досить сильний зв'язок між сукупністю незалежних факторів та результативною ознакою. Тобто показники діяльності підприємства мають досить високу ступень щільності з комплексним інтегральним показником рівня економічного потенціалу підприємства. Коефіцієнт детермінації згідно з розрахунками дорівнює $0,782$. Це свідчить про те що 78% розміру частки зміни інтегрального показника рівня економічного потенціалу підприємства пояснюється варіацією змін показників, що характеризують функціональні складові економічного потенціалу. Тобто чим величина коефіцієнта детермінації ближче до одиниці, тим менше в нашій моделі процесу впливу неврахованих факторів, і тим більше підстав вважати, що вказана залежність

відображає ступень ефективного впливу вивчає мого фактору, тобто інтегральним показником економічного потенціалу підприємства. Нормований R – квадрат показує на скільки додавання нової перемінної може поліпшити якість моделі, однак у якості діагностичної величини і з метою економії витрат цей фактор використовується рідко тому, що при збільшенні кількох перемінних і кількості спостережень його значення не завжди може змінюватись у бік підвищення, нормований R - квадрат становить 0,758 . Похибка апроксимації складає 4,08%, що свідчить про те що якість моделі оцінюється майже в повному обсязі. Оскільки коефіцієнт детермінації $R = 0,782$ вказує на адекватність моделі; статистична значущість моделі в цілому підтверджується значенням критерію Фішера $F = 15,13$, що перевищує табличне значення; статистична значущість статистичних оцінок коефіцієнтів при незалежних змінних моделі підтверджується значеннями критерію Ст'юдента.

Розглянувши рівняння регресії ВАТ «Крюковський вагонобудівний завод» можна сказати, множинний $R = 0,754$, що свідчить про досить сильний зв'язок між сукупністю незалежних факторів та результативною ознакою. Тобто показники діяльності підприємства мають досить високу ступень щільності з комплексним інтегральним показником рівня економічного потенціалу підприємства. Коефіцієнт детермінації згідно з розрахунками дорівнює 0,677. Це свідчить про те що 68% розміру частки зміни інтегрального показника рівня економічного потенціалу підприємства пояснюється варіацією змін показників, що характеризують функціональні складові економічного потенціалу. Тобто чим величина коефіцієнта детермінації ближче до одиниці, тим менше в нашій моделі процесу впливу неврахованих факторів, і тим більше підстав вважати, що вказана залежність відображає ступень ефективного впливу вивчає мого фактору, тобто інтегральним показником економічного потенціалу підприємства. Нормований R – квадрат показує на скільки додавання нової перемінної може поліпшити якість моделі, однак у якості діагностичної величини і з метою економії витрат цей фактор використовується рідко тому, що при збільшенні кількох перемінних і кількості спостережень його значення не завжди може змінюватись у бік підвищення, нормований R - квадрат становить 0,663 . Похибка апроксимації складає 2,02%, що свідчить про те що якість моделі оцінюється майже в повному обсязі. Оскільки коефіцієнт детермінації $R = 0,677$ вказує на адекватність моделі; статистична значущість моделі в цілому підтверджується значенням критерію Фішера $F = 14,05$, що перевищує табличне значення; статистична значущість статистичних оцінок коефіцієнтів при незалежних змінних моделі підтверджується значеннями критерію Ст'юдента.

Розглянувши рівняння регресії ВАТ «Стахановський вагонобудівний завод» можна сказати, множинний $R = 0,835$, що свідчить про досить сильний

зв'язок між сукупністю незалежних факторів та результативною ознакою. Тобто показники діяльності підприємства мають досить високу ступень щільності з комплексним інтегральним показником рівня економічного потенціалу підприємства. Коефіцієнт детермінації згідно з розрахунками дорівнює 0,725. Це свідчить про те що 73% розміру частки зміни інтегрального показника рівня економічного потенціалу підприємства пояснюється варіацією змін показників, що характеризують функціональні складові економічного потенціалу. Тобто чим величина коефіцієнта детермінації ближче до одиниці, тим менше в нашій моделі процесу впливу неврахованих факторів, і тим більше підстав вважати, що вказана залежність відображає ступень ефективного впливу вивчає мого фактору, тобто інтегральним показником економічного потенціалу підприємства. Нормований R – квадрат показує на скільки додавання нової перемінної може поліпшити якість моделі, однак у якості діагностичної величини і з метою економії витрат цей фактор використовується рідко тому, що при збільшенні кількох перемінних і кількості спостережень його значення не завжди може змінюватись у бік підвищення, нормований R- квадрат становить 0,540 . Похибка апроксимації складає 1,7%, що свідчить про те що якість моделі оцінюється майже в повному обсязі. Оскільки коефіцієнт детермінації $R = 0,725$ вказує на адекватність моделі; статистична значущість моделі в цілому підтверджується значенням критерію Фішера $F = 10,01$, що перевищує табличне значення; статистична значущість статистичних оцінок коефіцієнтів при незалежних змінних моделі підтверджується значеннями критерію Ст'юдента.

Розглянувши рівняння регресії ВАТ «Дизельмаш» можна сказати, множинний $R = 0,805$, що свідчить про досить сильний зв'язок між сукупністю незалежних факторів та результативною ознакою. Тобто показники діяльності підприємства мають досить високу ступень щільності з комплексним інтегральним показником рівня економічного потенціалу підприємства. Коефіцієнт детермінації згідно з розрахунками дорівнює 0,778. Це свідчить про те що 78% розміру частки зміни інтегрального показника рівня економічного потенціалу підприємства пояснюється варіацією змін показників, що характеризують функціональні складові економічного потенціалу. Тобто чим величина коефіцієнта детермінації ближче до одиниці, тим менше в нашій моделі процесу впливу неврахованих факторів, і тим більше підстав вважати, що вказана залежність відображає ступень ефективного впливу вивчає мого фактору, тобто інтегральним показником економічного потенціалу підприємства. Нормований R – квадрат показує на скільки додавання нової перемінної може поліпшити якість моделі, однак у якості діагностичної величини і з метою економії витрат цей фактор використовується рідко тому, що при збільшенні кількох перемінних і кількості спостережень його значення не завжди може змінюватись у бік

підвищення, нормований R- квадрат становить 0,754 . Похибка апроксимації складає 4%, що свідчить про те що якість моделі оцінюється майже в повному обсязі. Оскільки коефіцієнт детермінації $R = 0,778$ вказує на адекватність моделі; статистична значущість моделі в цілому підтверджується значенням критерію Фішера $F = 15,11$, що перевищує табличне значення; статистична значущість статистичних оцінок коефіцієнтів при незалежних змінних моделі підтверджується значеннями критерію Ст'юдента.

Розглянувши рівняння регресії ВАТ «Дарницький вагоноремонтний завод» можна сказати, множинний $R = 0,837$, що свідчить про досить сильний зв'язок між сукупністю незалежних факторів та результативною ознакою. Тобто показники діяльності підприємства мають досить високу ступень щільності з комплексним інтегральним показником рівня економічного потенціалу підприємства. Коефіцієнт детермінації згідно з розрахунками дорівнює 0,728. Це свідчить про те що 73% розміру частки зміни інтегрального показника рівня економічного потенціалу підприємства пояснюється варіацією змін показників, що характеризують функціональні складові економічного потенціалу. Тобто чим величина коефіцієнта детермінації ближче до одиниці, тим менше в нашій моделі процесу впливу неврахованих факторів, і тим більше підстав вважати, що вказана залежність відображає ступень ефективного впливу вивчає мого фактору, тобто інтегральним показником економічного потенціалу підприємства. Нормований R – квадрат показує на скільки додавання нової перемінної може поліпшити якість моделі, однак у якості діагностичної величини і з метою економії витрат цей фактор використовується рідко тому, що при збільшенні кількох перемінних і кількості спостережень його значення не завжди може змінюватись у бік підвищення, нормований R- квадрат становить 0,545 . Похибка апроксимації складає 1,75%, що свідчить про те що якість моделі оцінюється майже в повному обсязі. Оскільки коефіцієнт детермінації $R = 0,728$ вказує на адекватність моделі; статистична значущість моделі в цілому підтверджується значенням критерію Фішера $F = 10,03$, що перевищує табличне значення; статистична значущість статистичних оцінок коефіцієнтів при незалежних змінних моделі підтверджується значеннями критерію Ст'юдента.

Розглянувши рівняння регресії ВАТ «Дніпровагонмаш» можна сказати, множинний $R = 0,807$, що свідчить про досить сильний зв'язок між сукупністю незалежних факторів та результативною ознакою. Тобто показники діяльності підприємства мають досить високу ступень щільності з комплексним інтегральним показником рівня економічного потенціалу підприємства. Коефіцієнт детермінації згідно з розрахунками дорівнює 0,778. Це свідчить про те що 73% розміру частки зміни інтегрального показника рівня економічного потенціалу підприємства пояснюється варіацією змін

показників, що характеризують функціональні складові економічного потенціалу. Тобто чим величина коефіцієнта детермінації ближче до одиниці, тим менше в нашій моделі процесу впливу неврахованих факторів, і тим більше підстав вважати, що вказана залежність відображає ступень ефективного впливу вивчаємого фактору, тобто інтегральним показником економічного потенціалу підприємства. Нормований R – квадрат показує наскільки додавання нової перемінної може поліпшити якість моделі, однак у якості діагностичної величини і з метою економії витрат цей фактор використовується рідко тому, що при збільшенні кількох перемінних і кількості спостережень його значення не завжди може змінюватись у бік підвищення, нормований R- квадрат становить 0,754. Похибка апроксимації складає 4%, що свідчить про те що якість моделі оцінюється майже в повному обсязі. Оскільки коефіцієнт детермінації $R = 0,778$ вказує на адекватність моделі; статистична значущість моделі в цілому підтверджується значенням критерію Фішера $F = 115,09$.

Висновок: Проведений кореляційно-регресійний аналіз показав, що для всіх підприємств, що є об'єктами дослідження множинний R знаходиться в межах від 0,754 до 0,837, що свідчить про досить сильний зв'язок між сукупністю незалежних факторів та результативною ознакою. Коефіцієнт детермінації згідно з розрахунками знаходиться в межах від 0,677 до 0,782, що вказує на адекватність моделей. Мінімальний показник похибки апроксимації складає 1,75% максимальний – 4,08%. Статистична значущість моделей в цілому підтверджується критеріями Фішера, а статистичні значущість статистичних оцінок функціональних складових при незалежних змінних моделі підтверджується значеннями критерію Ст'юдента. Результати аналізу необхідно використовувати при розробки та прийнятті управлінських рішень. Класифікацію рішень слід розглядати як складний логіко-пізнавальний процес, який дає змогу упорядковувати їх і виявляти загальні закономірності та характерні особливості, властиві окремим їх різновидам. Для кожного виду рішень розробляють систему інформації, що орієнтує керівників у підготовці рішень, виборі кращого варіанта і реалізації прийнятого рішення. Останнім часом в Україні велика увага приділяється системному аналізу і підходу до розробки рішень, створенню прикладних моделей і методик. Системний аналіз ґрунтується на дедукції, що передбачає аналіз складних систем як єдиного цілого. При цьому на перший план висуваються не стільки математичні, формалізовані методи, скільки сама логіка системного аналізу, упорядкування процедури прийняття рішень. У практиці сучасного менеджменту почали застосовуватися нові прийоми кількісного аналізу ("дерево" прийняття рішень, оцінка можливостей), а також евристичні методи, що ґрунтуються на використанні неповної інформації (знань) і екстраполюванні її на об'єкт, що вивчається. Треба мати на увазі, що прийняття правильного рішення — проблема дуже складна,

оскільки не завжди можна скористатися попереднім досвідом (зокрема через невпевненість в аналогічності ситуацій). Не завжди вдається точно оцінити результати прийнятого рішення, часто має місце великий розрив між процесами прийняття рішення і можливістю проаналізувати їх результативність. Розробка рішень у менеджменті становить основу управлінського процесу. Управлінський процес — це комплекс взаємопов'язаних операцій, що виконуються у певній послідовності і спрямовані на розв'язання конкретних задач та досягнення поставлених цілей. Для оцінки ситуації і підготовки рішення орган управління (керівник) повинен бути забезпечений повною і своєчасною інформацією. Зміст процесу управління полягає у перетворенні інформації зворотного зв'язку на інформацію управлінських рішень. Зворотний зв'язок дає змогу коригувати помилки і відхилення, регулювати виробничі й управлінські процеси. Для прийняття рішення потрібна планова, нормативна, інструктивна, правова, статистична, облікова, наукова (ноу-хау) та інша інформація. Незалежно від виду вона має бути точною, повною, вірогідною, надійною, зручною для сприйняття та оцінки.

ЛІТЕРАТУРА

1. Ареф`єва О.В. Управління потенціалом розвитку промислових підприємств [текст]: Монографія / О.В. Ареф`єва, О.В. Коренков. — К. ГРОТ, 2004. — 200с.
2. Воронкова А. Е. Стратегическое управление конкурентоспособным потенциалом предприятия: диагностика и организация [текст]: Монография / А.Е. Воронкова. — 2-е изд., стереотипное. — Луганск: Изд-во Восточнoукраинского национального университета имени Владимира Даля, 2004. — 320 с.
3. Лапин Е.В. Оценка экономического потенциала предприятия [текст]: Монограф ия / Е.В. Лапин —Сумы: ИТД „Университетская книга”, 2004.- 360 с.
4. Малярец Л. М. Проблемы методологии анализа стратегических возможностей предприятия [текст]: /Л. М. Малярец, И. П. Отенко // Матеріали Четвертої міжнародної конференції „Наука і освіта”, 2001. Том 4. Економічні науки. Дніпропетровськ — Дніпродзержинськ — Харків — Черкаси — Житомир, 2001. — С. 10-11.
5. Отенко И.П. Методологические основы управления потенциалом предприятия [текст]: Монография / И.П. Отенко — Харьков: ХНЭУ, 2004. — 216 с
6. Отенко И. П. Механизм управления потенциалом предприятия [текст]: Монография / И. П.Отенко, Л.М. Малярец — Харьков: ХГЭУ, 2003. — 220 с.
7. Отенко И.П. Стратегическое управление потенциалом предприятия [текст]: Монография / И.П. Отенко — Харьков: ХНЭУ, 2006. — 256 с.
8. Прохорова В.В. Управління економічною безпекою підприємств [текст]: Монографія /В.В. Прохорова , Ю.В. Прохорова, О.О. Кучеренко. — Харків : УкрДАЗТ, 2010. — 282с.
9. Сошникова Л. А. Многомерный статистический анализ в экономике [текст]: /Л. А. Сошникова, В. Н. Тамашевич, Г. Уебе, М. Шефер. / Под ред. проф. В. Н. Тамашевича. — М.: ЮНИТИ-ДАНА, 1999. — 598 с.
10. Федонін О. С. Потенціал підприємства: формування та оцінка [текст]: Навч. посібник / О. С. Федонін, І. М. Репіна, О. І. Олексюк. — К.: КНЕУ, 2003. — 316 с.

11. Шеремет А. Д. Методика фінансового аналізу [текст] / А. Д. Шеремет, Р. С. Сайфулін. – М.: ИНФРА-М, 1996. – 176 с.
12. Баканов М. И. Теория экономического анализа [текст]: / М. И. Баканов, А. Д. Шеремет. – М.: Финансы и статистика, 1997. – 416 с.

УДК 658.787

О.М. Шпирко

РИНОК АУДИТОРСЬКИХ ПОСЛУГ УКРАЇНИ

Розглянуто динаміку ринку аудиторських послуг України, порядок здійснення контролю їх якості, особливості та перспективи його розвитку. Розроблено пропозиції з метою покращення якості аудиторських послуг в Україні

Ключові слова: аудит, звітність, аудиторські послуги, аудиторські фірми, аудиторський висновок.

Рассмотрено динамику рынка аудиторских услуг Украины, совершение контроля их качества, особенности и перспективы его развития. Сделано предложения по улучшению качества аудиторских услуг в Украине.

Ключевые слова: аудит, отчетность, аудиторские услуги, аудиторские фирмы, аудиторское заключение.

In the article the author considers the dynamics of auditors' services market in Ukraine, the order of controlling their quality, the peculiarities and perspectives of its development. The suggestions with the aim to improve the quality of auditing service in Ukraine are made.

Keywords: audit, accounting, audit services, audit firms, auditor's report.

Постановка проблеми. Протягом останніх років ринок аудиторських послуг зазнав суттєвих змін. Незважаючи на спроби зробити аудит обов'язковим або взагалі скасувати чи зробити його додатком до ревізії, попит на аудиторські послуги зростає, покращується їх кількісний і якісний склад.

Зарубіжні країни мають тривалу історію розвитку і становлення аудиту, певні традиції. Офіційною датою виникнення аудиторської діяльності вважається 1853 рік - дата реєстрації перших у світі професійних організацій аудиторів. Вимога обов'язкового здійснення аудиту фінансової звітності компаній закріплена законодавством Франції у 1867 році, США - в 1887, Швеції - в 1895, Німеччини - в 1931 році. На території України у складі царської Росії вже у 1811 році існував державний контроль в особі державного контролера.

Сучасний аудит почав формуватись наприкінці XIX сторіччя, з часу, коли виникло поняття про компанію як про самостійний юридичний суб'єкт. Саме це призвело до роз'єднання права власності і функцій управління, внаслідок чого виникла необхідність захисту інтересів власників (акціонерів), котрі не брали участі в щоденному процесі прийняття рішень, за винятком малих компаній (коли акціонери та директор виступають в одній особі).